

Heart of Darkness

Den danske journalisten **Mads Brügger** står med *Ambassadøren* for en av årets mest omdiskuterte dokumentarfilmer. Ved hjelp av penger, tvilsomme forretningsmenn og korrupte byråkrater kjøper han seg en ambassadørtittel og diplomatpass, og reiser til Den sentralafrikanske republikk som Liberias ambassadør.

TEKST **GEIR KAMSVÅG**

AMBASSADØREN er en blanding av *Blood Diamonds* og *The Last King of Scotland*. Men i motsetning til de to forannevnte filmene, er dette virkelighet. Hans reise til Den sentralafrikanske republikken oppleves gjennom skjult kamera og hemmelige opptak. Mads Brügger viser en alternativ virkelighet – fjernt fra de vanlige dokumentarfilmene om Afrika og afrikansk politikk. Med sin journalistbakgrunn ser Mads Brügger på *Ambassadøren* først og fremst som et stykke journalistisk arbeid.

“ I stedet for å spille en diplomat, så blir jeg jo en diplomat.”

Nå er det ikke dette første gang Mads Brügger bruker uortodokse metoder i sitt arbeid. I sin forrige film, *Det røde kapell*, som kom i 2006 og stakk av med prisen for beste dokumentar i Sundance, gikk han inn i rollen som kommunistisk teaterregissør som reiser til Nord-Korea for å skape forbrødring mellom danske kommunister og Nord-Korea. Resultatet ble unike opptak fra det hermetisk lukkede landet.

Også i *Ambassadøren* er det rollespillet som er hans journalistiske verktoy, men han går lenger.

– *Ambassadøren* er i familie med *Det røde kapell*, men jeg går noe videre her. I stedet for å spille en diplomat, så blir jeg jo en diplomat. Så kan man sikkert klage

over de journalistiske metodene mine, men når snøen har lagt seg så er jeg jo faktisk en diplomat, og representerer Liberia i den Sentralafrikanske republikken, sier Mads Brügger som opplever at ikke alle hans kolleger bifaller hans journalistiske metoder.

EKSTREME METODER

– Kritikken fra journalister kommer selvsagt av at jeg selv er journalist. Hvis jeg ikke hadde vært journalist så hadde jeg heller ikke måttet stå til ansvar overfor en hel masse journalister. Jeg mener selvsagt ikke at all journalistikk skal være så ekstrem som den jeg benytter meg av i *Det røde kapell* og *Ambassadøren*. Mye av den journalistikk jeg har laget er ganske alminnelig undersøkende journalistikk.

Ambassadøren åpnet verdens største dokumentarfilmfestival i Amsterdam for jul. Visningen ble forsøkt stoppet av forretningsmannen som solgte diplomatpasset til ham for 150 000 dollar. Nå sist ble den vist i januar, på årets filmfestival i Sundance.

En solrik dag i oktober 2010 ankommer en dekadent hvit mann med solbriller, ikledd hvit dress og ridestøvler Den sentralafrikanske republikk med et diplomatpass i innerlommen som bekrefter at han representerer Liberia. Mannen er Mads Brügger, som for anledningen benytter seg av sitt andre etternavn - Cortzen. Offisielt er han der for å starte en fyrstikkfabrikk for

pygmeer. Uoffisielt er han der, for ved hjelp av sin diplomatiske immunitet å få tak i «bloddiamanter», som kan smugles ut av landet – i likhet med mange av sine diplomatiske kolleger viser det seg.

FRANSK KOLONIALISME

I tillegg til olje er Den sentralafrikanske republikken full av verdifulle mineraler. Landet og innbyggerne skulle kunnet ha levd i velstand. Det kunne ha vært Afrikas Sveits som det sies i filmen. Gjennom sin liberisk-diplomatisk status blir Brügger en god venn med stabssikkerhetsjefen i Den sentralafrikanske republikk – en alkoholisert tidligere tsjekkisk fremmedlegionær.

“Jeg har villet bryte hjelpeorganisasjonenes monopol på fremstillingen av Afrika.”

Sikkerhetsjefen forteller at den gamle kolonimakten, Frankrike, holder landet i et jerngrep og bruker landet som sin egen sparegris, og har full kontroll over de enorme oljereservene, titaniumen og diamantene. Ved systematisk korrumperting av embetsverket sørger de for at forretningsfolk fra andre land holdes ute. Frankrike holder landet systematisk på kanten av avgrunnen, slik at andre ikke får lyst til å investere der.

Det var i 2007 Mads Brügger kom over en link på internett til en forretnings-

“Reiser du til den Sentralafrikanske republikk som diplomat er det fort gjort at du ender opp som kriminell.”

mann som meglet, og solgte, diplomatisk pass. Etter en viss sund skepsis kom han til at hvis dette var sant at han kunne kjøpe seg en diplomatisk tittel så kunne det åpne nye dører for en dokumentar om Afrika, fordi diplomater har tilgang på informasjon som journalister vanligvis ikke får. De sklir inn i maktens korridor og har tilgang til statshemmeligheter og maktsentrumet.

TINTINS AFRIKA

Med *Ambassadøren* har han ønsket å lage en annerledes dokumentar, som han selv sier: – ikke handler om hungersnød og barnesoldater, men som søker tilbake til det Afrika forfattere som Graham Greene, Ernest Hemingway elsket og dyrket – Tintins Afrika

– Jeg har villet bryte hjelpeorganisasjonenes monopol på fremstillingen av Afrika.

– Hvorfor nettopp Den sentralafrikanske republikk som fokus?

– Det er nettopp fordi det fremdeles innehar en aura av det Afrika som var. Det er jo et fantasiland. Jeg har alltid vært fascinert av historiene fra 60- og 70-

tallets Afrika. Det er det ekstreme Afrika som fremdeles består og eksisterer her. Reiser du til den Sentralafrikanske republikk som diplomat, er det fort gjort at du ender opp som kriminell.

– Underveis i filmen drepes den tidligere tsjekkiske fremmedlegionæren, han som var landes sikkerhetsjef. Var det tider hvor du fryktet for ditt eget liv? – Det var nok tider hvor jeg ikke følte meg helt vel, og det er episoder jeg helst vil glemme. Det er et samfunn hvor et menneskeliv ikke har altfor høy verdi og et diplomatpass er jo ingen skuddsikker vest.

I filmen får han hjelp av en minister som arrangerer besøk i en nærliggende pygmélansby hvor han har tenkt å bygge sin fyrstikkfabrikk. Men når han

neste morgen ankommer landsbyen, har den samme ministeren skjenket enorme mengder sprit i hele befolkningen - inkludert barna, for å skape en god stemning slik at de skulle ta seg best mulig ut. – Det var en forferdelig opplevelse, sier Mads Brügger.

UNDERSØKENDE JOURNALISTIKK

– Ligger dine journalistiske metoder nærmere Michael Moore enn Günther Wallraff?

– De ligger vel egentlig fjernt fra dem begge. Jeg er ikke aktivistisk slik som Michael Moore, og jeg vil heller ikke frelse verden, og jeg går ikke undercover som Günther Wallraff. Jeg opptrer under fullt navn og skapte meg en rolle som ambassadør. Gjennom min rolle

viser jeg en virkelighet som er annerledes enn den vi vanligvis ser fra Afrika. – Rollene til en diplomat og en journalist er ikke så veldig forskjellige, sier Mads Brügger. – De skal begge møte og snakke med alle for å skaffe informasjon, men diplomaten kan bryte etiske grenser og likevel sees på som et respektert medlem av samfunnet. Og fordi jeg faktisk er en virkelig diplomat her, får jeg tilgang på informasjon man aldri ville ha delt med en journalist.

– Hva med det etiske med å gå inn i en slik rolle? – Det er jo steder her i verden hvor journalister ikke kan arbeide fritt. Mange steder som Russland, Kina, store deler av Afrika og bl.a. Mexico har journalistikken vanskelige kår. Journalister blir trakassert

“Afrika-dokumentarfilmer jo en sjanger som er i ferd med å synke sammen under sin egen vekt.”

og forfulgt. Hvis journalistikken skal utvikle seg som fag og ha en eksistensberettigelse, må den også utvikle sine sjangre for å kunne gå inn nettopp i de steder hvor du ikke kan bruke vanlige metoder. Afrika-dokumentarfilmer jo en sjanger som er i ferd med å synke sammen under sin egen vekt. Jeg har villet lage en Afrika-film om det Afrika vi ikke opplever gjennom de vanlige dokumentarene – som jo er fulle av barnesoldater, Bono og oppsvulmede mager. ■■■■

AMBASSADØREN
REGI: Mads Brügger
MED: Mads Brügger, Eva Jakobsen
MANUS: Maja Jul Larsen, Mads Brügger
GENRE: Dokumentar
NASJONALITET: Danmark
PROD. ÅR: 2011
KINOPREMIERE: 02.03.2012